

Den mediala kapprustningen

Massmediernas informationsmonopol utmanas av bloggofären. Båda sidor gör anspråk på sanningen, och de är inte alltid överens.

Gustav Linder frågar sig om detta är yttrandefrihetens pris.

En gång i tiden fanns konspirationsteorierna i obskyra tidskrifter och på bortglömda nätsajter. I dag får diverse konspiratoriska idéer allt större spridning via bloggar och debattsidor. Samtidigt möts många av idéerna med tystnad från etablerade massmedier.

– Bloggarna bekräftar sprickorna i mediernas tillförlitlighet. Förr i tiden var människorna förvisad till de etablerade medierna, som Dagens Nyheter, Aktuellt och Rapport, ifall de ville veta vad som hände i världen. Nu finns det miljoner källor till, säger Stefan Stenudd. Han är journalist och författare och skriver kritiskt på sin blogg om mediebevakningen kring vetenskap.

DAGSTIDNINGAR OCH RADIO bör inte rapportera om vad som helst. Det ska finnas faktaunderlag och det bör finnas ett allmänintresse. Men läser man kommentarerna nedanför somliga tidningsartiklar, eller för den delen tar del av bloggofären, får man intrycket att många tycker att massmedia skriver om fel saker, och på fel sätt.

Det vore väl inte så märkligt, om det inte var för det faktum att något som tycks uppröra många läsare är artiklar som behandlar ämnet konspirationer. Reaktionerna är då inte, som man kanske kunde tro, av typen ”så bra att ni slog fast att fotbolls-

VM 1958 faktiskt spelades i Sverige, allt annat är ju bara trams” utan snarare av motsatt slag. En DN-läsare skriver såhär apropå en artikel angående konspirationsteorier: ”Som det är idag kan vi inte lita på er medier och vi kan inte lita på politiker. Helt enkelt eftersom att verklig betydelsefull kritik inte tilläts och att öppenheten därmed uteblir.” I stället anser författarna till dessa kommentarer att det är på bloggar och olika hemsidor som sanningen finns.

VILKEN INFORMATION är det då som medierna undanhåller sina läsare? En nyhet som har fått stort genomslag på bloggar och diskussionsforum är Climategate. E-post från ett antal forskare vid ett engelskt klimatforskningsinstitut, knutet till FN:s klimatpanel IPCC, läckte ut på nätet. I mejlen fanns uttalanden som av vissa har tolkats som manipulation av information och försök till sabotage för meningsmotståndare. Många menar att

detta helt kullkastar trovärdigheten kring IPCC:s klimatforskning.

Svenska medier har varit relativt sparsamma i sin rapportering om Climategate. Innebär det att medierna undanhåller viktig information, eller att medierna väljer att bortse från sådant som bedöms som konspiratoriskt?

Karin Bojs, vetenskapsredaktör på DN, får många läsarmejl angående sådant hon menar är konspirationsteorier.

– Som värst kan det vara tiotals om dagen när jag har skrivit om de här ämnena som konspiratorerna engagerar sig i, säger hon.

I en artikel med rubriken *Nej, nej, nej, tro dem inte!*, som bemöter oroliga DN-läsares funderingar kring konspiratoriska idéer skriver Karin Bojs ”Att alla dessa forskare och alla dessa universitet och alla dessa tidskrifter har enats om att frisera bilden av jordens uppvärmning – det tror jag lika mycket på som att världen ska gå under den 21 december år 2012.”

Bloggaren Stefan Stenudd är av en annan uppfattning.

– Svenska massmedier tycker att Climategate är besvärande, därför att de så

fullständigt har gått in i föreställningen om klimatkrisen. Journalisterna är inte medvetna om det själva, men de ogillar information som säger att de kanske borde ta en titt på

ett visst ämne en gång till. De slänger sådan information ifrån sig på ett sätt som jag tycker är märkligt ojournalistiskt. Normalt sett kastar sig media över skandaler, men nu händer det plötsligt ingenting. Medierna nämner Climategate i förbifarten så att ingen ska kunna anklaga dem för att inte ens ha nämnt det. Men journalisterna gör ingenting av det. Journalistiken, både i Sverige och utomlands, avslöjar sin tafathet och sin motvilja mot processen där nyheter som andra än journalister tar fram bryter igenom på Internet.

ATT BLOGGARNAS TAR upp sådant som inte andra medier behandlar och att bloggarna granskar medierna och deras bevakning är naturligtvis positivt ur demokratisk synvinkel. Det är när mindre välgrundade åsikter får stor spridning som man kan börja klia sig i huvudet. Enligt en opinionsundersökning tror var femte svensk under trettio år att USA:s

regering låg bakom 11 septemberattentatet. Det hade knappast varit tänkbart ifall etablerade medierna hade varit den enda informationskanalen. Fredrik Miegel, som forskar i medie- och kommunikationsvetenskap vid Lunds universitet, tror inte att Internet har bidragit till någon ökning av allmänhetens misstroende gentemot medier och myndigheter.

– Det är lättare att komma ut med de här ifrågasättande åsikterna i dag än det var tidigare. Det ser man ju exempelvis när det gäller svineinfluensan, det har kommit upp en massa alternativa hemsidor som nästan ger intryck av att vara officiella. Där frodas de här konspirationsteorierna. Med tanke på att de

ket uttalande som helst. Därför blir man försiktig. Han ser också en fara i att människor utan naturvetenskaplig skolning bildar sig ogrunda åsikter om vetenskap och han tror att det är Internet som ligger bakom detta. – Allmänhetens kunskaper i naturvetenskap blir mindre och mindre, men samtidigt vill alla ha åsikter. I dag sätter sig inte människor ner och försöker förstå, utan de går ut på Internet och plockar hem en åsikt, säger Henrik Lundstedt.

– Diskussionen kring klimatförändringarna har blivit så politisk, man har gått ifrån det vetenskapliga. Det som sägs i debatten utgår mest från hur man tolkar statistiska data. Jag kan tolka den informationen hur som helst och få vil-

ket utrymme åt vad de uppfattar som nonsens. Johan Lundberg, chefredaktör för tidskriften Axess, skriver på sin blogg: ”Internet gör det möjligt för människor med de mest bisarra läggningar och idéer att alltid hitta ett par själsfränder som får dem att känna sig som delaktiga i fullkomligt normala gemenskaper.”

I en ledarartikel i DN slår Håkan Boström an liknande tongångar: ”Problemet är att därarna tilläts sätta agendan när vi ägnar all tid åt att tillbakavisa sånt som redan tillbakavisats hundratals gånger tidigare.”

RISKEN FINNS att bloggarna utnyttjar sin självutnämnda status som underdoga

för att ge mer tyngd till sina budskap, men kanske är detta det pris som vi får betala för yttrandefriheten. Och är det inte ett sundhetstecken att det finns en bred samhällsdebatt i såväl gammelmmedia som bloggofären?

I det postmoderna samhället är det allt svårare att upprätthålla dogmatiska sanningar, och kanske spiller det över på mer eller mindre välgrundade konspirationsteorier. Men i en värld där många gör anspråk på sanningen är allmänhetens behov av vägledning större än någonsin. Eftersom det verkar finnas en ömsesidig misstro mellan bloggarna och etablerade massmedier angående just sådana frågor och ämnen

Text Gustav Linder
Illustration Jimmy Busenius